

**Хмельницький регіональний центр
підвищення кваліфікації**

**ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ
ДОБРОЧЕСНОСТІ Й ЕТИЧНОЇ
ПОВЕДІНКИ НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ**

Навчально-методичні матеріали

2024

*Схвалено на засіданні навчально-методичної ради
Хмельницького РЦПК
Протокол № 1 від 02.02.2024*

Укладачі:

Гаман Тетяна Василівна – заступник директора Хмельницького регіонального центру підвищення кваліфікації, к.держ.упр., доцент;

Нагорічна Ольга Степанівна – керівник навчально-методичного відділу Хмельницького регіонального центру підвищення кваліфікації, к.пед.н., с.н.с.

Впровадження стандартів доброчесності й етичної поведінки на публічній службі: Навчально-методичні матеріали до загальних короткострокових програм підвищення кваліфікації з питань запобігання корупції на публічній службі. Укладачі: Гаман Т.В., Нагорічна О.С. Хмельницький РЦПК, 2024. 56 с.

© Гаман Т.В., 2024 р.

© Нагорічна О.С., 2024 р.

© Хмельницький регіональний центр підвищення кваліфікації,
2024 р.

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ДОБРОЧЕСНОСТІ Й ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Опис загальних короткострокових програм підвищення кваліфікації з антикорупційної тематики.....	6
2. Стандарти доброчесності й етичної поведінки.....	9
2.1. Доброчесність: поняття, складові та історія.....	9
2.2. Правова основа доброчесної поведінки публічних службовців.....	15
– Витяг із Закону України «Про запобігання корупції». Розділ VI Правила етичної поведінки.....	15
– Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (Наказ НАДС від 05.08.2016 № 158).....	19
3. Подарунок vs корупція.....	28
3.1. Визначення поняття «подарунок» та зміст обмеження.....	28
3.2. Приклади практичного застосування обмеження щодо одержання подарунків.....	34
4. Нормативно-правова база та рекомендовані джерела.....	46
5. Ілюстративні матеріали.....	51

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ДОБРОЧЕСНОСТІ Й ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ

ВСТУП

Проблематика запобігання корупції не втрачає своєї актуальності не лише в Україні, а й у всьому світі. Сьогодні, коли Україна протистоїть російській агресії і бореться із зовнішнім ворогом, важливо також докладати максимальних зусиль для запобігання проявам корупції, яку можна вважати внутрішнім ворогом. Необхідно знаходити дієві механізми запобігання корупції на всіх рівнях функціонування держави задля розбудови міцної демократичної держави, яка здатна протистояти будь-яким викликам і будь-яким агресорам.

У цьому виданні актуалізується увага до впровадження стандартів доброчесності й етичної поведінки на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування як складової формування нульової толерантності до корупції й повернення довіри громадян до діяльності державних інституцій.

У 2024 році на базі Хмельницького регіонального центру підвищення кваліфікації заплановано навчання за загальними програмами підвищення кваліфікації антикорупційної тематики, а саме:

- ✓ «Доброчесність та запобігання корупції на публічній службі», 0,5 кредиту ЄКТС,
- ✓ «Запобігання корупції та впровадження стандартів доброчесності й етичної поведінки на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування», 0,3 кредиту ЄКТС,
- ✓ «Запобігання корупції на публічній службі», 0,25 кредиту ЄКТС.

Усі зазначені Програми погоджені Національним агентством України з питань державної служби і розміщені на Порталі управління знаннями НАДС. Кожен учасник навчання може обрати необхідну кількість годин і тематику, яка відповідає його/її потребам у поглибленні знань з питань запобігання корупції.

Метою програм є – підвищення рівня обізнаності учасників навчання з питань запобігання корупції, впровадження стандартів добросовісності й етичної поведінки на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування

Оцінювання результатів навчання (підсумковий контроль) за короткостроковою програмою обсягом до 0,5 кредиту ЄКТС не здійснюється. Однак, впродовж навчання може здійснюватися поточний контроль знань слухачів.

За результатами навчання слухачам Центру видається документ про підвищення кваліфікації відповідно до Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. N 106.

У разі невиконання вимог відповідних програм підвищення кваліфікації, а також грубого порушення правил внутрішнього трудового розпорядку слухач відраховується з Центру наказом директора з видачою відповідної довідки.

**1. ОПИС ЗАГАЛЬНИХ КОРОТКОСТРОКОВИХ ПРОГРАМ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
З АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ТЕМАТИКИ**

1) загальна короткострокова програма підвищення кваліфікації *«Запобігання корупції та впровадження стандартів доброчесності й етичної поведінки на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування»*, розроблена працівниками Хмельницького регіонального центру підвищення кваліфікації для державних службовців, які займають посади державної служби категорій «Б», «В», та посадових осіб місцевого самоврядування.

Програму затверджено наказом Хмельницького РЦПК від 03 листопада 2023 р. № 202/01-03/2023 та погоджено наказом Національного агентства України з питань державної служби від 21 грудня 2023 р. № 195-23.

Обсяг програми становить **0,3 кредиту ЄКТС, 10 годин**.

Під час навчання розглядатимуться теми:

✓ *Доброчесність як морально-етична складова діяльності публічного службовця* (Питання: Поняття доброчесності. Недоброчесна поведінка на публічній службі. Основні концепції бюрократичної організації. Як запобігти бюрократизму на публічній службі. Правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування).

✓ *Нормативно-правове регулювання системи запобігання корупції в Україні* (Питання: Правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні. Міжнародні організації, що займаються антикорупційною діяльністю. Зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів. Правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. Правова оцінка та аналіз типових корупційних ризиків, які можуть виникнути під час виконання службових обов'язків).

✓ *Викривачі корупції* (Питання: Поняття викривача: міжнародний та національний підхід до його визначення. Правовий статус викривача. Способи та шляхи здійснення викривачем повідомлення Єдиний портал повідомлень викривачів. Державний захист викривачів за законодавством України).

✓ *Практичні аспекти Е-декларування* (Питання: Чинне законодавство щодо обов'язковості та правил Е-декларування. Практика заповнення Е-декларації. Поширені помилки в Е-деклараціях).

Перелік питань, які виносяться на самостійну роботу учасників професійного навчання: Декларування посадових осіб юридичних осіб публічного права.

2) загальна короткострокова програма підвищення кваліфікації **«Запобігання корупції на публічній службі»** розроблена працівниками Хмельницького регіонального центру підвищення кваліфікації для державних службовців, які займають посади державної служби категорій «Б», «В», та посадових осіб місцевого самоврядування.

Програму затверджено наказом Хмельницького РЦПК від 27 квітня 2022 р. № 25/01-03/2022 та погоджено наказом Національного агентства України з питань державної служби від 22 червня 2022 р. № 48-22.

Обсяг програми становить **0,25 кредиту ЄКТС, 8 годин.**

Під час навчання розглядатимуться теми:

✓ *Доброчесність як морально-етична складова діяльності публічного службовця* (Питання: Поняття доброчесності. Недоброчесна поведінка на публічній службі. Правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування).

✓ *Нормативно-правове регулювання системи запобігання корупції в Україні* (Питання: Правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні. Зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів. Правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень).

Правова оцінка та аналіз типових корупційних ризиків, які можуть виникнути під час виконання службових обов'язків).

✓ *Е-декларування: практичні аспекти* (Питання: Чинне законодавство щодо обов'язковості та правил Е-декларування. Практика заповнення Е-декларації. Поширені помилки в Е-деклараціях).

✓ *Відповідальність представників органів державної влади та місцевого самоврядування за корупційні правопорушення* (Питання: Характеристика встановленої законодавством України кримінальної, дисциплінарної та/або цивільно-правової відповідальності. Правова оцінка та аналіз типових корупційних ризиків, які можуть виникнути під час виконання службових обов'язків).

3) загальна короткострокова програма підвищення кваліфікації **«Доброчесність та запобігання корупції на публічній службі»**, розроблена працівниками Хмельницького регіонального центру підвищення кваліфікації для державних службовців, які займають посади державної служби категорій «Б», «В», та посадових осіб місцевого самоврядування.

Програму затверджено наказом Хмельницького РЦПК від 15 грудня 2020 р. № 83/01-03/2020 та погоджено наказом Національного агентства України з питань державної служби від 18 лютого 2021р. № 26-21.

Обсяг програми становить **0,5 кредиту ЄКТС, 15 годин.**

За вказаною Програмою було проведено підвищення кваліфікації 13-14 лютого 2024 року і Програма закрита у зв'язку з завершенням терміну дії (відповідно до діючої нормативної бази – термін дії Програми ПК становить 3 роки з дати її погодження в Національному агентстві України з питань державної служби).

2. СТАНДАРТИ ДОБРОЧЕСНОСТІ Й ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

2.1. Доброчесність: поняття, складові, історія¹

За останні п'ять років поняття доброчесності почало ставати все більш звичним для українців. Доброчесність є обов'язковим критерієм для роботи суддею та державним службовцем. До неї апелює громадськість, коли говорить про те, в якому напрямі має розвиватися держава.

Разом з тим застосування доброчесності не має обмежуватися лише держслужбою, а й стати нормою у суспільстві. Саме над цим працює Офіс розбудови доброчесності при НАЗК.

У цьому тексті Офіс розповідає, коли з'явилося поняття доброчесності в українському законодавстві та які складові потрібні для розбудови доброчесності у суспільстві.

---

¹ Доброчесність: поняття, складові та історія. Офіс доброчесності НАЗК. URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/blog/dobrochesnist-ponyattya-skladovi-ta-istoriya>

Походження слова та визначення доброчесності. У латинській мові є відповідник українського слова доброчесність – «*integritas*», яке означає розсудливість, цілісність і завершеність. А у переносному значенні – «чистоту, правильність та невинність».

В англійській мові зберігся корінь цього слова (*integer* – цілий). Англійське «*integrity*» позначає стан цілісності, об'єднання, а також якість чесної людини, яка має сильні моральні принципи.

Так, доброчесність у Великому тлумачному словнику сучасної української мови пояснюється як властивість за визначенням «доброчесний», висока моральна чистота, чесність. А «доброчесним» є той, хто живе чесно, дотримується всіх правил моралі.

Сучасний словник з етики трактує поняття доброчесності як позитивну моральну якість, яка зумовлена свідомістю й волею людини, та є стійкою характеристикою її способу життя та вчинків. Під доброчесністю розуміється також готовність і здатність особистості свідомо, неухильно орієнтуватись у своїх діях та поведінці на принципи добра й справедливості.

Водночас поняття доброчесності належить і до ключових категорій етики та філософії. Ці категорії дозволяють сформуванню у суспільстві чіткі та сталі принципи справедливості, особистої відповідальності за прийняті рішення та здійснені вчинки.

У 2015 році чеська неурядова організація, яка працює над просуванням верховенства права, СЕЕЛІ визначила доброчесність як «внутрішню рису людини, за якої вона діє відповідно до певних принципів та цінностей, не йдучи на компроміси ні на роботі, ні у приватному житті».

У законодавстві використовуються різні терміни й похідні від поняття доброчесності. Йдеться, зокрема, про такі: «критерій доброчесності», «академічна доброчесність», «перевірка доброчесності», «декларація доброчесності», «розбудова доброчесності» та інші.

Доброчесність в українському законодавстві. До початку 2000-их у нормативно-правових актах можна було зустріти тільки вираз «академічна доброчесність». 23 жовтня 2000 року Головне управління державної служби видало наказ, яким затвердило Загальні правила поведінки державного службовця, де

добročесність згадувалася як одна з обов'язкових умов для державних службовців. Однак жодних додаткових деталей щодо терміну в документі не було.

А у 2006 році Президент України своїм Указом затвердив Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до добročесності». Це був перший документ, в якому згадується перелік заходів для підвищення рівня добročесності держслужбовців та суддів і контролю влади з боку громадянського суспільства. Проте і надалі без чітких формулювань.

У законі «Про державну службу» від 2011 року одним із принципів держслужби названо добročесність. Але саме визначення з'явилося тільки через чотири роки – в новому ухваленому законі від 2015 р., який набрав чинності в 2016 році. Де **принцип добročесності** визначається, як **«спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень»** (ст. 4 Закону України «про державну службу»), а в ст. 50 цього ж закону зазначається, що **«держава забезпечує достатній рівень оплати праці державних службовців для професійного виконання посадових обов'язків, заохочує їх до результативної, ефективної, добročесної та ініціативної роботи»**².

Отже, **добročесність** – моральна якість, чеснота; необхідна морально-етична складова діяльності публічного службовця, яка визначає межу і спосіб його поведінки, що базується на принципах доброго відношення до громадян та чесності у способі власного життя, виконанні своїх обов'язків та розпорядженні державними ресурсами та ресурсами громади.

Розбудова добročесності: від держслужби до суспільства. Поточне формулювання поняття «добročесність» майже один в один повторює визначення, яким послуговується Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), що об'єднує 35 найрозвиненіших країн.

---

² Про державну службу: Закон України 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19?find=1&text>.

В ОЕСР радять країнам впроваджувати та розвивати добродесність не тільки на держслужбі, але й на рівні всього суспільства.

Для цього потрібні три ключові складові:

- ✓ наявність системи для зменшення можливостей корупційної поведінки;
- ✓ зміна культури, щоб зробити корупцію неприйнятною у суспільстві;
- ✓ донести до людей важливість відповідальності за свої дії.

НАЗК та Офіс розбудови добродесності вже активно над цим працюють. Зокрема, робота триває за такими напрямками:

Функціонує Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (Реєстр декларацій), завдяки якому кожен громадянин може ознайомитися з інформацією про майно, доходи та видатки декларантів і членів їхніх сімей, пов'язані з ними компанії тощо. Це хороший інструмент для забезпечення підзвітності публічних службовців.

Запровадження ефективної системи запобігання й врегулювання конфлікту інтересів на публічній службі є ще одним важливим антикорупційним превентивним заходом. Він допомагає у підвищенні прозорості діяльності держави та зменшує можливості для зловживання в державному секторі. Офіс навчає публічних службовців вчасно розпізнати конфлікт інтересів, врегулювати його та пояснює, якою є відповідальність за порушення вимог законодавства у цій сфері.

В Україні також запрацював інститут викривачів. Він передбачає заохочення та формування культури повідомлення про корупцію через гарантії дотримання прав викривачів та створення механізмів на всіх рівнях для повідомлення про корупцію. Це заохочує добродесну поведінку серед осіб та мотивує людей не бути байдужими, коли вони бачать порушення.

Крім того, Офіс працює над втіленням просвітницьких проєктів та відкритий до співпраці з представниками громадськості, аби спонукати до переосмислення та зміни поведінки для формування «нульової» толерантності до корупції у суспільстві.

Впровадження стандартів доброчесності й етичної поведінки на публічній службі унеможлиблює виникнення будь-яких проявів корупції чи, принаймні, сприяє її запобіганню корупції. Тому важливо розуміти сутність поняття «корупція».

Корупція – поняття глобальне й міждисциплінарне. А саме явище впливає на всі сфери життя суспільства – від знецінення освіти та моральних принципів до сповільнення економічного розвитку та підриву демократичних процесів.

Міжнародні неурядові організації *Transparency International* та *U4 Anti-Corruption Resource* визначають поняття «корупція» як зловживання довіреною владою для приватної вигоди.

Світовий банк корупцією вважає зловживання державною посадою з метою приватної вигоди.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД) розглядає корупцію як зловживання державною посадою з метою приватної вигоди.

У будь-якому випадку, аналізуючи поняття «корупція», варто пам'ятати про три ключові елементи:

- ✓ **універсальність** – корупція не обмежується державними інституціями – вона може бути й в інших середовищах: бізнесі, ЗМІ, громадських організаціях тощо;
- ✓ **зловживання владою** – особа використовує надані їй службові повноваження для особистих цілей, а не в інтересах держави, суспільства, організації чи компанії;
- ✓ **отримання вигоди** – конкретно ситуація, коли особа отримує приватну вигоду без законних на те підстав.

Національне законодавство пропонує такі визначення понять:

Корупція – використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи

прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Корупційне правопорушення – діяння, що містить ознаки корупції, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Неправомірна вигода – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Потенційний конфлікт інтересів – наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи не вчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Подарунок - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Правопорушення, пов'язане з корупцією – діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом України «Про запобігання корупції» вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 3 закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність⁴.

---

⁴ Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-18.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ДОБРОЧЕСНОСТІ Й ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ

2.2. Правова основа доброчесної поведінки публічних службовців

ВИТЯГ ІЗ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ» від 14 жовтня 2014 року № 1700-18

Розділ VI ПРАВИЛА ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ

Стаття 37. Вимоги до поведінки осіб

1. Загальні вимоги до поведінки осіб, зазначених у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 35 цього Закону,

---

5 **Стаття 3.** Суб'єкти, на яких поширюється дія цього Закону

1. Суб'єктами, на яких поширюється дія цього Закону, є:

1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступник, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, інші керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор, Голова Національного банку України, його перший заступник та заступник, Голова та інші члени Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Уповноважений із захисту державної мови, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

б) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад, сільські, селищні, міські голови;

в) державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування;

г) військові посадові особи Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань, крім військовослужбовців строкової військової служби, курсантів вищих військових навчальних закладів, курсантів вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, курсантів факультетів, кафедр та відділень військової підготовки;

г) судді, судді Конституційного Суду України, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої ради правосуддя, посадові особи секретаріату Вищої ради правосуддя, Голова, заступник Голови, члени, інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, посадові особи секретаріату цієї Комісії,

якими вони зобов'язані керуватися під час виконання своїх службових чи представницьких повноважень, підстави та порядок притягнення до відповідальності за порушення цих вимог встановлюються цим Законом, який є правовою основою для кодексів чи стандартів професійної етики.

2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної

посадові особи Державної судової адміністрації України, присяжні (під час виконання ними обов'язків у суді);

д) особи рядового і начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, особи начальницького складу служби цивільного захисту, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, особи, які мають спеціальні звання Бюро економічної безпеки України;

е) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, дипломатичної служби, державної лісової охорони, державної охорони природно-заповідного фонду, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, і центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику;

є) Голова, заступник Голови Національного агентства з питань запобігання корупції; ж) члени Центральної виборчої комісії;

з) поліцейські; и) посадові та службові особи інших державних органів, у тому числі Фонду соціального страхування України та Пенсійного фонду, органів влади Автономної Республіки Крим;

і) члени державних колегіальних органів, у тому числі уповноважені з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель;

ї) Керівник Офісу Президента України, його Перший заступник та заступники, уповноважені, прес-секретар Президента України;

й) Секретар Ради національної безпеки і оборони України, його помічники, радники, помічники, радники Президента України (крім осіб, посади яких належать до патронатної служби та які обіймають їх на громадських засадах);

к) члени правління Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Пенсійного фонду, Наглядової ради Пенсійного фонду

2) особи, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, члени Ради Національного банку України (крім Голови Національного банку України), особи, які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі.

служби, затверджує загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування у випадку необхідності розробляють та забезпечують виконання галузевих кодексів чи стандартів етичної поведінки їх працівників, а також інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняних до них осіб, які здійснюють діяльність у сфері їх управління.

Стаття 38. Додержання вимог закону та етичних норм поведінки

1. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, під час виконання своїх службових повноважень зобов'язані неухильно додержуватися вимог закону та загально визнаних етичних норм поведінки, бути ввічливими у стосунках з громадянами, керівниками, колегами і підлеглими.

Стаття 39. Пріоритет інтересів

1. Особи, зазначені у пункті 1 частини першої статті 3 цього Закону, представляючи державу чи територіальну громаду, діють виключно в їх інтересах.

Стаття 40. Політична нейтральність

1. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, зобов'язані при виконанні своїх службових повноважень дотримуватися політичної нейтральності, уникати демонстрації у будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів, не використовувати службові повноваження в інтересах політичних партій чи їх осередків або окремих політиків.

2. Положення частини першої цієї статті не поширюється на виборних осіб, помічників-консультантів народних депутатів України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, Першого заступника Голови Верховної Ради України та заступника Голови Верховної Ради України, працівників секретаріатів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України та осіб, які обіймають політичні посади.

Стаття 41. Неупередженість

1. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, діють неупереджено, незважаючи на

приватні інтереси, особисте ставлення до будь-яких осіб, на свої політичні погляди, ідеологічні, релігійні або інші особисті погляди чи переконання.

Стаття 42. Компетентність і ефективність

1. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, сумлінно, компетентно, вчасно, результативно і відповідально виконують службові повноваження та професійні обов'язки, рішення та доручення органів і осіб, яким вони підпорядковані, підзвітні або підконтрольні, не допускають зловживань та неефективного використання державної і комунальної власності.

Стаття 43. Нерозголошення інформації

1. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, не розголошують і не використовують в інший спосіб конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, що стала їм відома у зв'язку з виконанням своїх службових повноважень та професійних обов'язків, крім випадків, встановлених законом.

Стаття 44. Утримання від виконання незаконних рішень чи доручень

1. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, незважаючи на приватні інтереси, утримуються від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать закону.

2. Особи, зазначені у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, самостійно оцінюють правомірність наданих керівництвом рішень чи доручень та можливу шкоду, що буде завдана у разі виконання таких рішень чи доручень.

3. У разі отримання для виконання рішень чи доручень, які особа, зазначена у пункті 1, підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, вважає незаконними або такими, що становлять загрозу охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, юридичних осіб, державним або суспільним інтересам, вона повинна негайно в письмовій формі повідомити про це керівника органу, підприємства, установи, організації, в якому вона працює, а виборні особи - Національне агентство.

**ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЕРЖАВНИХ
СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ**

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ
СЛУЖБИ

НАКАЗ

05.08.2016 № 158

Зареєстровано в
Міністерстві юстиції
України 31 серпня
2016 р. за №
1203/29333

**Про затвердження Загальних правил етичної
поведінки державних службовців та посадових осіб
місцевого самоврядування**

{Із змінами, внесеними згідно з Наказом Національного агентства
України з питань державної служби № 72-21 від 28.04.2021, № 37-23
від 13.03.2023}

На виконання абзацу першого частини другої статті 37
Закону України «Про запобігання корупції» НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Загальні правила етичної поведінки
державних службовців та посадових осіб місцевого
самоврядування, що додаються.

---

6 «Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує
державну політику у сфері державної служби, затверджує загальні правила
етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого
самоврядування» - абзацу першого частини другої статті 37 Закону України «Про
запобігання корупції».

2. Департаменту нормативно-правової роботи та юридичного забезпечення Нацдержслужби у встановленому порядку забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Голодержслужби України від 4 серпня 2010 року № 214 «Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 11 листопада 2010 року за № 1089/18384 (із змінами).

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Голова

К.О.Ващенко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Національного агентства України з питань державної служби 05 серпня 2016 року № 158 (у редакції наказу Національного агентства України з питань державної служби від 28 квітня 2021 року № 72-21, № 37-23 від 13.03.2023)

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 31 серпня 2016 р. за № 1203/29333

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування

I. Загальні положення

1. Ці Загальні правила є узагальненим зібранням професійно-етичних вимог щодо правил поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, діяльність яких спрямована на служіння народу України і територіальній громаді шляхом забезпечення охорони та сприяння

у реалізації прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина.

Ці Загальні правила ґрунтуються на положеннях Конституції України, законодавства про державну службу, службу в органах місцевого самоврядування, у сфері запобігання корупції, запобігання та протидії дискримінації, з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Метою цих Загальних правил є зміцнення авторитету державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, формування позитивної репутації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, а також забезпечення інформування громадян про норми етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування стосовно них.

При прийнятті на державну службу або на службу в органи місцевого самоврядування особа ознайомлюється з цими Загальними правилами. Відмітка про таке ознайомлення додається до особової справи державного службовця чи посадової особи місцевого самоврядування.

2. У цих Загальних правилах терміни вживаються у значеннях, визначених Законами України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про запобігання корупції», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», а також Кодексом законів про працю України (щодо визначення мобінгу (цькування)).

{Пункт 2 розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Національного агентства України з питань державної служби № 37-23 від 13.03.2023}

3. Керівники державних органів, органів місцевого самоврядування чи їх структурних підрозділів у разі виявлення чи отримання повідомлення про порушення цих Загальних правил в межах своєї компетенції відповідно до законодавства зобов'язані вжити заходів щодо припинення виявленого порушення, усунення його наслідків та притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності, а у випадках виявлення ознак кримінального або

адміністративного правопорушення також поінформувати спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

II. Загальні обов'язки державного службовця та посадової особи місцевого самоврядування

1. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування під час виконання своїх посадових обов'язків зобов'язані неухильно дотримуватись загальноновизнаних етичних норм поведінки, бути доброзичливими та ввічливими, дотримуватись високої культури спілкування, з повагою ставитись до прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, об'єднань громадян, інших юридичних осіб.

2. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування своєю поведінкою мають зміцнювати авторитет державної служби і служби в органах місцевого самоврядування, а також позитивну репутацію державних органів та органів місцевого самоврядування.

Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування під час виконання своїх посадових обов'язків повинні проявляти стриманість у разі критики чи образ з боку громадян, зауважувати щодо неприйнятності такої поведінки і необхідності дотримання норм ввічливого спілкування.

Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування, у тому числі в поза робочий час, повинні утримуватися від поширення інформації, зокрема розміщення коментарів на веб-сайтах і у соціальних мережах, що можуть завдати шкоди репутації державних органів та органів місцевого самоврядування.

3. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані у своїй поведінці не допускати:

використання нецензурної лексики, підвищеної інтонації;

принизливих коментарів щодо зовнішнього вигляду, одягу, віку, статі, сімейного стану або віросповідання особи;

поширення чуток, обговорення особистого або сімейного життя колег, членів їх сімей та інших близьких осіб;

впливу приватних, сімейних, суспільних або інших стосунків чи інтересів на його (її) поведінку та прийняття рішень під час виконання своїх посадових обов'язків;

прояву будь-якої з форм дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, а також за мовними або іншими ознаками;

дій сексуального характеру, виражених словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування.

Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування повинні протидіяти мобінгу (цькуванню), вживати заходи, спрямовані на запобігання та припинення мобінгу (цькування), а також заходи щодо відновлення порушених внаслідок мобінгу (цькування) прав.

{Пункт 3 розділу II доповнено абзацом восьмим згідно з Наказом Національного агентства України з питань державної служби № 37-23 від 13.03.2023}

Керівники державних органів, органів місцевого самоврядування чи їх структурних підрозділів, мають сприяти створенню комфортної психологічної атмосфери в трудовому колективі та не допускати випадків мобінгу (цькування).

{Пункт 3 розділу II доповнено абзацом дев'ятим згідно з Наказом Національного агентства України з питань державної служби № 37-23 від 13.03.2023}

Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування повинні запобігати виникненню конфліктів з громадянами, керівниками, колегами та підлеглими.

4. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування повинні постійно підвищувати свій культурний рівень, рівень свого професійного розвитку, поліпшувати свої уміння, знання і навички відповідно до функцій та завдань за

посадою, зокрема в частині цифрової грамотності, удосконалювати організацію службової діяльності.

5. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані з повагою ставитися до державних символів України, використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, постійно підвищувати свій рівень володіння державною мовою, не допускати дискримінації державної мови.

6. Одяг державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування повинен бути офіційно-ділового стилю і відповідати загальноприйнятим вимогам пристойності.

7. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування мають шанувати народні звичаї і національні традиції.

8. Якщо державному службовцю чи посадовій особі місцевого самоврядування стало відомо про загрозу чи факти порушення цих Загальних правил, зокрема, прояву будь-якої форми дискримінації, насильства за ознакою статі, сексуального домагання, мобінгу (цькування), недоброчесності або неправомірного поширення інформації з обмеженим доступом іншим державним службовцем чи посадовою особою місцевого самоврядування, він (вона) повинен (повинна) негайно повідомити про це безпосереднього керівника, керівника вищого рівня (у разі необхідності).

{Пункт 8 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Національного агентства України з питань державної служби № 37-23 від 13.03.2023}

III. Добросовісність

1. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані виконувати свої посадові обов'язки якнайкраще, чесно і неупереджено, незважаючи на особисті ідеологічні, релігійні або інші погляди, не надавати будь-яких переваг та не виявляти прихильності до окремих фізичних чи юридичних осіб, громадських, політичних, релігійних організацій, а також не допускати ухилення від прийняття рішень та відповідальності за свої дії (бездіяльність) та рішення.

2. Державний службовець та посадова особа місцевого самоврядування зобов'язані діяти добросовісно, а саме:

- спрямовувати свої дії на захист публічних інтересів та недопущення конфлікту між приватними та публічними інтересами, уникати виникнення реального та потенційного конфлікту інтересів у своїй діяльності;
- не використовувати службове становище в приватних інтересах чи в неправомірних приватних інтересах інших осіб, у тому числі не використовувати свій статус та інформацію про місце роботи з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб;
- не розголошувати інформацію, що стала йому (їй) відома у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, зокрема персональні дані фізичних осіб, конфіденційну та іншу інформацію з обмеженим доступом, режим якої встановлено Законами України «Про державну таємницю», «Про інформацію», «Про захист персональних даних» та «Про доступ до публічної інформації», крім випадків, установлених законом.

IV. Використання службового становища, ресурсів та інформації

1. Державний службовець та посадова особа місцевого самоврядування повинні використовувати своє службове становище, ресурси держави та територіальної громади (рухоме та нерухоме майно, кошти, службову інформацію, технології,

інтелектуальну власність, робочий час, репутацію тощо) виключно для виконання своїх посадових обов'язків і доручень керівників, наданих на підставі та у межах повноважень, передбачених Конституцією та законами України.

2. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування у своїй діяльності зобов'язані дотримуватись політичної неупередженості та нейтральності, а саме уникати демонстрації у будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів.

Державному службовцю та посадовій особі місцевого самоврядування заборонено у будь-який спосіб використовувати своє службове становище в політичних цілях, у тому числі для залучення державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, працівників бюджетної сфери та інших осіб до участі у передвиборній агітації, акціях та заходах, що організовуються політичними партіями.

3. При виконанні своїх посадових обов'язків державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані раціонально і дбайливо використовувати державну і комунальну власність, постійно підвищувати ефективність її використання, уникаючи надмірних і непотрібних витрат.

Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані використовувати надані їм ресурси таким чином, щоб не завдавати шкоди навколишньому середовищу чи здоров'ю людей.

4. Робочий час державного службовця та посадової особи місцевого самоврядування, зокрема у разі виконання завдань за посадою за межами адміністративної будівлі державного органу чи дистанційної роботи, має використовуватись для виконання своїх посадових обов'язків.

5. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані при роботі з інформацією оцінювати її критично, аналізувати джерела інформації, використовувати ті із них, які є офіційними, приймати рішення на основі достовірної та перевіреної інформації, поширювати лише ту інформацію, що відповідає дійсності.

Державним службовцям та посадовим особам місцевого самоврядування забороняється приховувати чи обмежувати інформацію, яка має бути доведена до відома інших осіб.

V. Обмін інформацією

1. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування при спілкуванні під час виконання посадових обов'язків повинні дотримуватися таких правил:

1) надавати інформацію із зазначенням даних, що її підтверджують;

2) надавати в межах повноважень та відповідно до законодавства іншим державним службовцям та посадовим особам місцевого самоврядування інформацію, необхідну для виконання ними посадових обов'язків;

3) викладати інформаційні матеріали та повідомлення чітко, лаконічно та послідовно для однозначного їх сприйняття.

2. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування під час спілкування з громадянами повинні використовувати доступну термінологію.

3. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування повинні дотримуватися встановленого протоколу у відносинах з представниками органів влади іноземних держав, міжнародних організацій, іноземних установ.

Директор Генерального департаменту з питань управління персоналом на державній службі та в органах місцевого самоврядування

Ю. Лозюк

3. ПОДАРУНОК VS КОРУПЦІЯ

3.1. Визначення поняття «подарунок» та зміст обмежень

Згідно з Цивільним кодексом України **подарунок** – це рухомі речі, в тому числі гроші та цінні папери, нерухомі речі, майнові права, які передаються обдаровуваному безоплатно у власність (ст.ст. 717, 718), а саме:

- ✓ рухомі речі
- ✓ гроші
- ✓ цінні папери
- ✓ нерухомі речі
- ✓ майнові права.

У Законі України «Про запобігання корупції» подарунок визначається, як грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової (ст. 1):

- ✓ грошові кошти
- ✓ інше майно
- ✓ переваги
- ✓ пільги

- ✓ послуги
- ✓ нематеріальні активи

Категорії подарунків

Законодавством визначаються такі категорії подарунків:

- ✓ заборонені,
- ✓ дозволені з певними обмеженнями,
- ✓ дозволені.

Розглянемо більш детально кожен категорію.

Заборонені подарунки. Категорично забороняється вимагати, просити, одержувати подарунки (незалежно від їх вартості) для себе або близьких осіб від юридичних та фізичних осіб (ч. 1 ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції»):

у зв'язку зі здійсненням особами діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування

якщо особа, яка дарує (дарувальник), перебуває в підпорядкуванні особи, якій вона дарує подарунок (обдаровуваного)

Особам, які за будь-який рік, починаючи з 2010 року, належали або належать до національних публічних діячів⁷, забороняється безпосередньо або через інших осіб одержувати від членів сім'ї⁸ таких осіб (батьків, чоловіка або дружини, дітей, у тому числі усиновлених, рідних братів та сестер, баби та діда з боку

⁷ Перелік осіб, які є національними публічними діячами, визначено у п. 37 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

⁸ Члени сім'ї першого та другого ступенів споріднення, визначені у пп. 14.1.263 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України.

матері і з боку батька, онуків) подарунки, які є активами, включеними до одноразової (спеціальної) добровільної декларації відповідно до підрозділу 9⁴ «Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб» розділу XX «Прикінцеві положення» Податкового кодексу України, протягом п'яти років з 01.09.2022.

Дозволені подарунки з певними обмеженнями.

Дозволено отримувати подарунки, які відповідають загальноновизнаним уявленням про гостинність (ч. 2 ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції»), якщо:

вартість таких подарунків одноразово не перевищує 2 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, **встановлених на день прийняття подарунка**

сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує 4 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на **1 січня** року, в якому прийнято подарунки

! Розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб встановлюється у Законі України про Державний бюджет України на відповідний рік.

У Законі України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» встановлено, що з 1 січня 2024 року прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 3028 гривень.

Таблиця 1. Прожитковий мінімум для працездатних осіб (рік/грн.)

Рік	1 ПМ	2 ПМ	4 ПМ
2022	2 481 грн	4 962 грн	9 924 грн
2023	2 684 грн	5 368 грн	10 736 грн
2024	3 028 грн	6 056 грн	12 112 грн

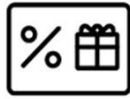
Зазначені подарунки дозволено отримувати лише за таких умов:

- ✓ подарунки отримуються не у зв'язку зі здійсненням особами діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- ✓ особа, яка дарує, не перебуває в підпорядкуванні особи, якій вона дарує подарунок.

Дозволені подарунки. Обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, які:

- 1) даруються близькими особами;
- 2) одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси;
- 3) одержуються як відшкодування або покриття витрат на службове відрядження, якщо таке відшкодування або покриття витрат здійснюється за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету, коштів міжнародних міжурядових організацій, коштів міжнародної технічної допомоги, а також коштів організатора (співорганізатора) заходу, для участі в якому особа перебуває у службовому відрядженні (ч.2 ст. 23 ЗУ «Про запобігання корупції»).

Дозволено отримувати (ч. 2 ст. 23 Закону):

загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси

будь-які подарунки від близьких осіб незалежно від їхньої вартості

Близькими особами відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» (абз. 4 ч. 1 ст. 1) є:

- ✓ члени сім'ї;
- ✓ чоловік, дружина;
- ✓ батько, мати;
- ✓ вітчим, мачуха;
- ✓ син, дочка, пасинок, падчерка;
- ✓ рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри;
- ✓ рідний брат та сестра дружини (чоловіка);
- ✓ племінник, племінниця;
- ✓ рідний дядько, рідна тітка;
- ✓ дід, баба, прадід, прабаба;
- ✓ внук, внучка, правнук, правнучка;
- ✓ зять, невістка;
- ✓ тесть, теща, свекор, свекруха;
- ✓ батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки);
- ✓ усиновлювач чи усиновлений;
- ✓ опікун чи піклувальник;
- ✓ особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта.

! Після отримання дозволеного подарунка особа зобов'язана не приймати рішень та не вчиняти дій на користь особи, від якої отримано такий подарунок.

Рішення, прийняте особою на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали протягом останніх трьох років подарунків, вважається таким, що прийняте в умовах реального конфлікту інтересів. Такі рішення підлягають скасуванню (на такі рішення поширюються вимоги ст. 67 Закону).

Порушення встановлених ст. 23 Закону обмежень щодо одержання подарунків тягне за собою адміністративну відповідальність згідно зі ст. 172⁵ КУпАП.

Окремим видом подарунків є подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним підприємствам, установам чи організаціям. Такі подарунки є державною, комунальною власністю і передаються органу, підприємству, установі чи організації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 р. № 1195 затверджено Порядок передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям.

Процедура передачі таких подарунків передбачає:

- ✓ складення акта приймання-передачі подарунку від особи, яка прийняла подарунок, до матеріально-відповідальної особи органу, установи, організації;

- ✓ оцінку вартості дарунку відповідною комісією в органі, установі, організації, членом якої в обов'язковому порядку має бути фахівець з оцінки майна;

- ✓ відображення операцій, пов'язаних з передачею дарунка органі, установі, організації в бухгалтерському обліку.

3.2. Приклади практичного застосування обмеження щодо одержання подарунків⁹

Приклад 1. Благодійна допомога

Опис ситуації: особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняна до неї особа, отримала благодійну допомогу.

ЗАПИТАННЯ. Чи буде це порушенням обмеження щодо одержання подарунків, передбаченого ст. 23 Закону?

ВІДПОВІДЬ. Ні, за умови, якщо допомога отримується в порядку Закону про благодійну діяльність.

Правові основи благодійної діяльності в Україні, зокрема умови отримання благодійної допомоги, визначено у Законі про благодійну діяльність.

Бенефіціар – набувач благодійної допомоги (фізична особа, неприбуткова організація або територіальна громада), що одержує допомогу від одного чи кількох благодійників для досягнення цілей, визначених цим Законом.

Благодійна діяльність – це добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених Законом про благодійну діяльність цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара.

Благодійник – дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права (у тому числі благодійна організація), яка добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності.

Цілями благодійної діяльності є надання допомоги для сприяння законним інтересам бенефіціарів у сферах благодійної

---

⁹ Приклади практичного застосування обмеження щодо одержання подарунків. НАЗК. База знань. Роз'яснення. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/category/konflikt-interesiv/n14-pryklady-praktychnogo-zastosuvannya-vymog-zakonu/#post5676>.

діяльності, а також розвиток і підтримка цих сфер у суспільних інтересах (ч. 1 ст. 3 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»¹⁰).

Перелік сфер благодійної діяльності визначений у ч. 2 ст. 3 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Благодійники спільно чи індивідуально можуть здійснювати благодійну діяльність на підставі добровільного вибору одного або кількох її видів, до яких, в тому числі, віднесено безоплатну передачу у власність бенефіціарів коштів, іншого майна, а також безоплатне відступлення бенефіціарам майнових прав (п. 1 ч. 1 ст. 5 Закону про благодійну діяльність).

Благодійна діяльність характеризується такими правовими ознаками:

безкорисливість – свідчить про надання допомоги на благо інших без будь-якої вигоди;

добровільність – діяльність, яка здійснюється за власним волевиявленням та спонуканнями, що мають морально-етичне підґрунтя, без будь-якого примусу та втручання з боку інших осіб та суб'єктів владних повноважень;

цільова спрямованість – наявність конкретної мети і надання допомоги тим, хто її потребує, у межах напрямів і порядку, визначених законодавством (п. 3.1 Рішення Конституційного Суду України від 28.10.2009 № 28-рп/2009).

Належними умовами отримання благодійної допомоги є (додатково див. Роз'яснення Національного агентства від 19.05.2023 № 1 «Щодо безоплатного одержання пільг, послуг і майна державними органами та органами місцевого самоврядування у вигляді благодійної допомоги в умовах дії правового режиму воєнного стану»¹¹):

---

¹⁰ Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закону України 5 липня 2012 року № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.

¹¹ Щодо безоплатного одержання пільг, послуг і майна державними органами та органами місцевого самоврядування у вигляді благодійної допомоги в умовах дії правового режиму воєнного стану: Роз'яснення Національного агентства від 19.05.2023 № 1. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/category/inshi-roz'yasnennya/shhodo-bezoplatnogo-oderzhannya-pilg-poslug-i-majna-derzhavnymy-organamy-ta-organamy->

1) здійснення благодійної діяльності відповідного виду та у сферах, що визначені Законом про благодійну діяльність;

2) безкорисливість, добровільність, цільова спрямованість благодійної допомоги;

3) належний благодійник (дієздатна фізична особа, юридична особа приватного права, у тому числі іноземна) та належний бенефіціар (фізична особа, неприбуткова організація або територіальна громада).

Таким чином, особа, зазначена в п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 3 Закону, може отримувати грошові кошти, інше майно, які надаються в рамках благодійної допомоги, тобто з дотриманням усіх зазначених умов, що не порушуватиме вимоги ст. 23 Закону.

Бенефіціари самостійно оцінюють наявність або відсутність зазначених умов та приймають рішення про можливість отримання ними відповідної благодійної допомоги.

Якщо отримання грошових коштів, іншого майна не відповідає вказаним умовам, отримання таких коштів, іншого майна може свідчити про порушення вимог ст. 23 Закону.

Приклад 2. Подарунок від двоюрідної тітки

Опис ситуації:

1) Начальник відділу місцевої державної адміністрації отримав від своєї двоюрідної тітки гроші у подарунок у сумі 100 тис. гривень.

2) Директор державного підприємства отримав подарунок на суму 7000 грн. від рідного брата колишньої дружини, якого він вважає близькою особою та з яким підтримує дружні стосунки.

ЗАПИТАННЯ. Чи буде це порушенням обмежень щодо одержання подарунків, передбачених ст. 23 Закону?

ВІДПОВІДЬ. Так, зважаючи на вартість подарунка та особу дарувальника.

Особи можуть приймати подарунки, які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність (ч. 2 ст. 23 Закону), крім заборонених подарунків (ч. 1 ст. 23 Закону), якщо вартість

таких подарунків одноразово не перевищує 2 прожиткових мінімуми для працездатних осіб, встановлених на день прийняття подарунка, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує 4 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Передбачене обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, зокрема, які даруються близькими особами.

Двоюрідна тітка не належить до категорії близьких осіб у розумінні Закону, що впливає з положення абз. 4 ч. 1 ст. 1 Закону.

Рідний брат особи, з якою шлюб припинено, також не є близькою особою. Відповідно до визначення «близькі особи», наведеного у ст. 1 Закону, до близьких осіб належить, зокрема, рідний брат дружини. Але згідно з ч.ч. 1, 2 ст. 104 Сімейного кодексу України підставами припинення шлюбу є смерть одного з подружжя або оголошення його померлим та розірвання шлюбу.

Вартість такого подарунка перевищує дозволена межу.

У діях начальника відділу місцевої державної адміністрації та керівника державного підприємства вбачаються ознаки порушення обмежень, встановлених у ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції» щодо одержання подарунків, що може свідчити про вчинення ними адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172⁵ КУпАП.

Приклад 3. Участь в освітньому заході за кошти третьої особи

Опис ситуації: особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняна до неї особа, бере участь в освітньому заході за кошти третьої особи.

ЗАПИТАННЯ. Чи буде це порушенням обмеження щодо одержання подарунків, передбаченого ч. 2 ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції»?

ВІДПОВІДЬ. Ні, за загальним правилом.

Участь особи безоплатно (за рахунок третіх осіб) в освітньому заході не буде порушенням обмежень щодо одержання подарунків, встановлених ст. 23 Закону, у випадках, коли така

особа бере участь у ньому на підставі загальнодоступної знижки (п. 2 ч. 2 ст. 23 Закону).

Так, знижкою відповідно до Закону України «Про рекламу» (ст. 1) є тимчасове зменшення ціни товару, яке надається покупцям (споживачам), а відповідно до Закону України «Про ціни і ціноутворення» (ст. 1) – зменшення ціни товару виробником (постачальником) під час його продажу (реалізації).

Загальнодоступність передбачає, що такою знижкою можуть скористатися всі бажаючі.

Отже, участь в освітньому заході (що може передбачати оплату витрат на проїзд, харчування, проживання), який пропонується не індивідуально визначеній особі, а певному колу осіб, які відповідають критеріям для відбору (наприклад, за посадою – державні службовці) за рахунок надавача освітніх послуг, організатора або третьої особи (наприклад, громадської організації), не буде порушенням обмежень, передбачених ч. 2 ст. 23 Закону.

Водночас ст. 8 Закону України «Про освіту» передбачає, що особа реалізує своє право на освіту впродовж життя через формальну, неформальну та інформальну освіти. Держава визнає ці види освіти, створює умови для розвитку суб'єктів освітньої діяльності, що надають відповідні освітні послуги, та заохочує до здобуття освіти всіх видів.

Освіта дорослих, яка є складовою освіти впродовж життя, спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки (ст. 18 Закону України «Про освіту»).

Органи державної влади та місцевого самоврядування створюють умови для формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих.

Складниками освіти дорослих є, зокрема, професійне навчання працівників та курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації. За Законом України «Про професійний розвиток працівників» професійне навчання працівників є процесом цілеспрямованого формування у них спеціальних знань, розвиток необхідних навичок та вмій, що дають змогу підвищувати продуктивність праці, максимально якісно виконувати

функціональні обов'язки, освоювати нові види професійної діяльності, що включає первинну професійну підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації працівників відповідно до потреб виробництва.

Курси підвищення кваліфікації проводяться для набуття здобувачем освіти нових компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань.

Крім того, професійний розвиток, що передбачає безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти, дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності та триває впродовж усього періоду його професійної діяльності, також є складником освіти дорослих (ч. 10 ст. 18 Закону України «Про освіту»).

Отримання освіти особою, уповноваженою на виконання функцій держави, прирівняною до неї особою, може здійснюватися шляхом направлення на професійне навчання, підвищення кваліфікації, в тому числі з метою безперервного професійного розвитку з оформленням роботодавцем відрядження або відпустки, на підставі відповідної заяви особи.

Гарантії для працівників, зокрема оплата щорічних відпусток, для тих з них, які направляються для підвищення кваліфікації, а також гарантії та компенсації працівникам в разі службових відряджень встановлюються КЗпП та іншими актами законодавства України (ст. 12 Закону України «Про оплату праці»). Такі гарантії та компенсації передбачені, зокрема, ст. ст. 121, 122 КЗпП.

! Рішення особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняною до неї особою, під час виконання нею своїх службових повноважень стосовно особи (юридичної або фізичної), яка здійснила оплату освітнього заходу, вважатимуться такими, що прийняті в умовах конфлікту інтересів (ч. 4 ст. 23 Закону), якщо такі рішення прийняті протягом трьох років з моменту одержання подарунка.

Приклад 4. Участь у заході за рахунок його організатора

Опис ситуації: особи, зазначені у п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 3 Закону, беруть участь у заходах, пов'язаних з їх службовою діяльністю (симпозіумах, конференціях, семінарах, громадських слуханнях тощо), за рахунок організатора заходу (добові, проїзд, харчування, проживання). Покриття витрат для участі у заходах перевищує визначений у ч. 2 ст. 23 Закону поріг дозволених подарунків – 2 прожиткових мінімуми для працездатних осіб.

ЗАПИТАННЯ. Чи буде це порушенням обмеження щодо отримання подарунків, передбаченого ст. 23 Закону?

ВІДПОВІДЬ. Ні, за певних умов.

Подарунок – це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової (абз. 10 ч. 1 ст. 1 Закону).

За загальним правилом особи можуть приймати подарунки, які відповідають загальновизнаним уявленням про гостинність (ч. 2 ст. 23 Закону), крім заборонених подарунків (ч. 1 ст. 23 Закону), якщо вартість таких подарунків одноразово не перевищує 2 прожиткових мінімуми для працездатних осіб, встановлених на день прийняття подарунка, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує 4 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Водночас вказане обмеження щодо вартості подарунків **не поширюється** на подарунки, які одержуються як відшкодування або покриття витрат на службове відрядження, якщо таке відшкодування або покриття витрат здійснюється за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету, коштів міжнародних міжурядових організацій, коштів міжнародної технічної допомоги, а також коштів організатора (співорганізатора) заходу, для участі в якому особа перебуває у службовому відрядженні (ч. 2 ст. 23 Закону).

Отже, отримання особами, зазначеними в п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 3 Закону, грошових коштів на покриття витрат для участі у заходах, пов'язаних з їх службовою діяльністю (симпозіумах, конференціях,

семінарах, громадських слуханнях тощо), за рахунок організатора заходу (добові, проїзд, харчування, проживання) не порушуватиме обмежень щодо отримання подарунків за умови, що участь у заході здійснюється з оформленням службового відрядження.

Приклад 5. Подарунок від підлеглого

Опис ситуації: директор державного підприємства на свій день народження отримав від підлеглого подарунок у негрошовій формі вартістю 1000 гривень.

ЗАПИТАННЯ. Чи буде це порушенням обмежень щодо одержання подарунків, передбачених ст. 23 Закону?

ВІДПОВІДЬ. Так, це буде вважатися порушенням вимог ст. 23 Закону.

Незалежно від суми подарунка вбачається порушення директором вимог ч. 1 ст. 23 Закону, оскільки дарувальник перебуває в підпорядкуванні обдаровуваного.

Приклад 6. Відомча заохочувальна відзнака

Опис ситуації: особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, отримує відомчу заохочувальну відзнаку.

ЗАПИТАННЯ. Чи буде це порушенням обмеження щодо одержання подарунків, передбаченого ст. 23 Закону?

ВІДПОВІДЬ. Ні.

Відомчі заохочувальні відзнаки (медалі, нагрудні знаки тощо) встановлюються з метою заохочення та відзначення особистих трудових досягнень у професійній, службовій діяльності, за бездоганну службу та особливі заслуги під час виконання службових обов'язків працівників центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, що входять до сфери їх управління, військовослужбовців та працівників військових формувань, осіб рядового і начальницького складу, працівників державних правоохоронних органів, а також інших осіб (п. 1, абз. 1, 3 п. 3 Положення про відомчі заохочувальні відзнаки, затвердженого Указом Президента України від 30.05.2012 р. № 365/2012, далі – Положення).

Відомча відзнака встановлюється з одночасним затвердженням положення про відомчу відзнаку та ескізу відомчої відзнаки наказом відповідного керівника центрального органу виконавчої влади, керівника (командувача) військового формування, державного правоохоронного органу, який згідно із законодавством України уповноважений видавати накази, що є нормативно-правовими актами.

Положенням визначаються підстави для відзначення осіб відомчою відзнакою, порядок представлення до відзначення, розгляду матеріалів та прийняття рішення про відзначення або відмову у відзначенні, опис відомчої відзнаки, порядок вручення, носіння, зберігання відомчої відзнаки, а також гранична кількість відомчих відзнак, якими можуть бути відзначені працівники, військовослужбовці, особи рядового і начальницького складу протягом календарного року.

Ураховуючи викладене, відомчі заохочувальні відзнаки – це одна із форм заохочень особи за успішне виконання нею обов'язків, а також за інші заслуги перед державою та суспільством. Порядок вручення (отримання) відомчої заохочувальної відзнаки, ескіз такої нагороди та інші умови, за наявності яких особа може отримати відзнаку, повинні бути врегульовані у положенні про відомчу відзнаку.

Таким чином, відомча заохочувальна відзнака, яка передбачена відповідним актом, не є в розумінні Закону подарунком, а отримання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (прирівняною до такої), відомчої заохочувальної відзнаки не порушує вимоги ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції».

Приклад 7. Подарунок від профспілки

Опис ситуації: особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (прирівняна до такої), отримала подарунок від професійної спілки (далі – профспілка), членом якої вона є.

ЗАПИТАННЯ. Чи буде це порушенням обмеження щодо одержання подарунків, передбаченого ст. 23 Закону?

ВІДПОВІДЬ. Ні.

Професійні спілки створюються з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки та здійснюють свою діяльність на підставі статуту (ст. 2 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»).

Членом профспілки є особа, яка входить до складу профспілки, визнає її статут та сплачує членські внески (ст. 1 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»¹²).

За наявності письмових заяв працівників, які є членами профспілки, роботодавець щомісячно і безоплатно утримує із заробітної плати та перераховує на рахунок профспілки членські профспілкові внески працівників відповідно до укладеного колективного договору чи окремої угоди в терміни, визначені цим договором (ст. 249 КЗпП та ч. 3 ст. 42 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»).

За загальним правилом кошти профспілки витрачаються, зокрема, на надання членам профспілки виплат чи відшкодування, цільової та нецільової благодійної допомоги, матеріальної допомоги на оздоровлення, заохочень (зокрема, святкових, ювілейних тощо), винагород, в тому числі у негрошовій формі: знаки, почесні грамоти, медалі, дипломи, подяки, квіти, сувеніри, призи, дарунки тощо. Члени профспілки мають право отримувати вказані виплати.

Таким чином, кошти профспілки, які витрачаються на здійснення зазначених виплат (в тому числі для придбання подарунків) для членів профспілки, формуються, зокрема, за рахунок членських внесків, а отримання відповідних виплат є правом особи, яке зумовлено її членством у профспілці та яке мають всі члени профспілки.

Враховуючи те, що такі виплати може отримувати будь-який член профспілки, який відповідає установленим критеріям надання відповідних виплат, такі виплати є додатковим благом у

---

¹² Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 року № 1045-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>.

виді бонусів, які є загальнодоступними для всіх членів профспілки і згідно з ч. 2 ст. 23 Закону є дозволеними подарунками.

Приклад 8. Грошові виплати увільненому від роботи

Опис ситуації: особа, увільнена від роботи у зв'язку з призовом / прийняттям її на військову службу, набула статусу військової посадової особи і водночас продовжує отримувати грошові виплати від роботодавця.

ЗАПИТАННЯ. Чи буде це порушенням обмеження щодо одержання подарунків, передбаченого ст. 23 Закону?

ВІДПОВІДЬ. Ні.

За працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення зберігаються місце роботи і посада на підприємстві, в установі, організації, фермерському господарстві, сільськогосподарському виробничому кооперативі незалежно від підпорядкування та форми власності і у фізичних осіб - підприємців, у яких вони працювали на час призову (ч. 3 ст. 119 КЗпП).

Положення, передбачені ч. 3 ст. 119 КЗпП, не містять гарантій збереження за працівниками, призваними або прийнятими на військову службу, середнього заробітку.

Водночас підприємства, установи, організації в межах своїх повноважень і за рахунок власних коштів можуть встановлювати додаткові порівняно з законодавством трудові і соціально-побутові пільги для працівників (ч. 1 ст. 9¹ КЗпП).

Згідно з ч. 2 ст. 97 КЗпП форми і системи оплати праці, норми праці, розцінки, тарифні сітки, ставки, схеми посадових окладів, умови запровадження та розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат встановлюються підприємствами, установами, організаціями самостійно у колективному договорі з дотриманням

норм і гарантій, передбачених законодавством, генеральною та галузевими (регіональними) угодами. Якщо колективний договір на підприємстві, в установі, організації не укладено, роботодавець зобов'язаний погодити ці питання з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником), що представляє інтереси більшості працівників, а у разі його відсутності – з іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом.

З огляду на положення ч. 1 ст. 9¹ та ч. 2 ст. 97 КЗпП роботодавець може самостійно встановити відповідні виплати працівникам, увільненим від роботи у зв'язку з призовом або прийняттям їх на військову службу.

Враховуючи те, що при увільненні особи від роботи у зв'язку з призовом або прийняттям на військову службу трудові відносини такої особи з роботодавцем не припиняються, отримання нею від роботодавця виплат не порушує встановлених ст. 23 Закону обмежень щодо одержання подарунків.

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ДОБРОЧЕСНОСТІ Й ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

- ✓ Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Міжнародні акти:

- ✓ Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS-191) ратифікований Законом України від 18.10.2006 р. № 253-V. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_172#Text.
- ✓ Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 01.01.2006 р. № 2476-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text.
- ✓ Конвенція [Організації Об'єднаних націй проти корупції від 01.01.2010 р. № 251-V](#). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.
- ✓ Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 01.03.2010 р. № 252-V. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text.

Закони України:

- ✓ Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
- ✓ Кримінальний кодекс України. Редакція від 06.11.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
- ✓ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-18. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
- ✓ Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#n8>.

- ✓ Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 року, № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>.
- ✓ Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року, № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
- ✓ Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану: Закон України від 8 липня 2022 року, № 2381-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#Text>.

Укази Президента України

- ✓ Про Національну раду з питань антикорупційної політики: Указ Президента України від 14.10.2014 р. № 808/2014. Редакція від 03.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808/2014>.
- ✓ Питання діяльності Національної ради з питань антикорупційної політики: Указ Президента України від 01.06.2020 р. № 207/2020. Редакція від 30.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207/2020#Text>.

Постанови Кабінету Міністрів України:

- ✓ Питання Ради громадського контролю при Національному антикорупційному бюро: Постанова КМУ від 16.02.2022 р. № 132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-2022-%D0%BF#Text>.
- ✓ Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Постанова КМУ від 13.06.2000 р. № 950. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2000-%D0%BF#Text>.
- ✓ Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова КМУ від 03.11.2010 р. URL: № 996 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>.

- ✓ Про затвердження порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки Державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям: Постанова КМУ від 16.11.2011 р. № 1195. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1195-2011-%D0%BF#Text>.
- ✓ Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-п#Text>.

Наказ НАДС:

- ✓ Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: Наказ Нацдержслужби України від 05.08.2016 № 158 (Зареєстровано в Мінюсті 31 серпня 2016 р. за № 1203/29333). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>.

Монографії, статті, роз'яснення:

- ✓ Василевська Т. Е. Етика в публічній службі: підручник. Київ: НАДУ, 2018. 256 с.
- ✓ Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія. За ред. Ковбасюка Ю. В. Київ: НАДУ, 2016. 524 с. URL: <http://academy.gov.ua/manage/pages/dop/8/files/79ef06ff-d20f-491f-81c9-d91d1eae0231.pdf>.
- ✓ Гаман Т. В. Підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців: ціннісний аспект. Часопис Хмельницького університету управління та права *Університетські наукові записки*. 2017. № 64. С. 73-85.
- ✓ Корчак Н. М., Пархоменко-Куцевіл О. І. Доброчесність державного службовця: етичний та юридичний виміри. *Юридичний вісник* 2 (59) 2021. (Конституційне та адміністративне право). URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1412003.pdf>.

- ✓ Чеченко К. О. Принцип доброчесності державної служби: етимологія та генеза морально-етичної норми. Київський часопис права. 2022. № 1. С.143-151. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37906/K_ch_p-22-1-22.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- ✓ Як організувати роботу з питань запобігання корупції в громадах: актуальні проблеми та практичні рекомендації. Рекомендації розроблено Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України за підтримки ПРООН та фінансування підтримки Уряду Японії, 2024. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/875/undp-ua-anticorruption-guidelines_0.pdf.
- ✓ Антикоруptionна енциклопедія. URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/encyclopedia/mizhnarodna-antykoryuptsiyna-systema>.
- ✓ Гайд для викривачів корупції. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/category/vykryvachi-koryuptsiyi/gajddlya-vykryvachiv-koryuptsiyi/>.
- ✓ Щодо правового статусу викривача: Роз'яснення НАЗК від 12 червн. 2023 № 2. URL: <https://wiki.nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Rozyasnennya-vid-12.06.23-2-SHHodo-pravovogo-statusu-vykryvacha.pdf>.

Інформаційні ресурси

- ✓ <https://nazk.gov.ua/uk/> – Веб-сайт Національного агентства з питань запобігання корупції;
- ✓ <https://prosvita.nazk.gov.ua/> – Офіс доброчесності НАЗК;
- ✓ <https://nads.gov.ua/> – Сайт Національного агенства України з питань державної служби;
- ✓ <http://www.rada.gov.ua> – Веб-портал Верховної Ради України;
- ✓ <http://www.president.gov.ua> – Веб-портал Адміністрації Президента України;
- ✓ <http://www.kmu.gov.ua> – Веб-портал Кабінету Міністрів України;

- ✓ <https://thedigital.gov.ua/> – Веб-сайт Міністерства цифрової трансформації України;
- ✓ <http://nbuv.gov.ua/> – Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського;
- ✓ <http://gntb.gov.ua/ua/> – Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України;
- ✓ <http://www.ounb.km.ua/> – Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки;
- ✓ <http://www.adm.km.ua/> – Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації;
- ✓ <https://km-oblrada.gov.ua/> – Веб-сайт Хмельницької обласної ради.

Відеоматеріали:

- ✓ Етична абетка державних службовців (1 випуск) – від 13.11.2020р. URL: https://www.youtube.com/watch?v=BY11luNk_rk.
- ✓ Етична абетка державних службовців (2 випуск) – від 03.12.2020р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Kd-BY9D10Ug&fbclid=IwAR1bW1nIGC1pmHiDavXNqUNbX38cA8waVGGGOn95WmB0L-yF0XCyngWt8>.
- ✓ Етична абетка держслужбовців (3 випуск) – 22.12.2020 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xl-lOnW1xPs>.
- ✓ Етична абетка державних службовців (4 випуск) – 16.01.2021 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mfz7QOTxkyM>.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

ЕТИЧНА АБЕТКА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Етична абетка державних службовців

А як же правила
етичної поведінки?

@#*!?,.&

ПРАВИЛО #1

Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані у своїй поведінці не допускати використання нецензурної лексики, підвищеної інтонації.

Загальні правила етичної поведінки
державних службовців та
посадових осіб місцевого
самоврядування

#ДійЕтично

Етична абетка державних службовців

ПРАВИЛО #2

Не використовувати службове становище в приватних інтересах чи в неправомірних приватних інтересах інших осіб, у тому числі не використовувати свій статус та інформацію про місце роботи з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб.

Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування

#ДійЕтично

Ви державний службовець?

Пропустіть мене без черги!

Етична абетка державних службовців

Вибачте, що?

Заюзайте VPN, авторизуйтесь в системі, зробіть будь ласка, check-up документів, пролонгуйте терміни та дайте feedback.

ПРАВИЛО #3

Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування під час спілкування з громадянами повинні використовувати доступну термінологію.

Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування

#ДійЕтично

ПРАВИЛО #5

Робочий час державного службовця та посадової особи місцевого самоврядування, зокрема у разі виконання завдань за посадою за межами адміністративної будівлі державного органу чи дистанційної роботи, має використовуватись для виконання своїх посадових обов'язків.

Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування

#ДійЕтично

Впровадження стандартів доброчесності й етичної поведінки на публічній службі: Навчально-методичні матеріали до загальних короткострокових програми підвищення кваліфікації з питань запобігання корупції на публічній службі. Укладачі: Гаман Т.В., Нагорічна О.С. Хмельницький РЦПК, 2024. 56 с.

Укладачі:

Гаман Тетяна Василівна

Нагорічна Ольга Степанівна

© Видруковано у Хмельницькому регіональному центрі підвищення кваліфікації

Комп'ютерну верстку, друк здійснила **Сухіна Н.Г.**

29013, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 8
Хмельницький регіональний центр підвищення кваліфікації